

เรื่องเพศกับการเซ็นเซอร์ : การแปลภาษาต้องห้ามในนวนิยาย

เรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James

พันศักดิ์ อัสววงศ์เกษม¹

บทคัดย่อ

การศึกษา "เรื่องเพศกับการเซ็นเซอร์: การแปลภาษาต้องห้ามในนวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James" เป็นการศึกษาในเชิงพรรณนา (descriptive study) ตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษาในศาสตร์การแปล โดยการมองหาปัจจัยด้านอุดมการณ์และอำนาจจากสถาบันต่างๆ ที่ส่งผลต่องานแปลบนสมมติฐานที่เชื่อว่าการแปลเป็นกระบวนการที่ถูกควบคุมด้วยอำนาจของผู้กระทำการ (agency) และความพยายามในการควบคุมด้วยจริยธรรมและบรรทัดฐานของงานแปล ผลที่เกิดจากแก้ปัญหาที่แสดงให้เห็นผ่านงานแปลสามารถสะท้อนถึงอุดมการณ์ต่างๆ ที่ควบคุมถ้อยคำในงานแปลนั้นเรียกว่าการเซ็นเซอร์ด้วยกลวิธีทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเพศ ซึ่งเป็นเรื่องที่อ่อนไหวและถูกปกปิด

¹ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลและการล่าม (สายวิชาการแปล) ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล pansak2000@yahoo.com

มากที่สุดอีกหนึ่งเรื่องหนึ่งในสังคม โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนทฤษฎีการแปล งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาษาต้องห้ามเรื่องเพศและการเซ็นเซอร์ทั้งในภาษาอังกฤษและภาษาไทย แล้วจึงทำการวิเคราะห์แนวทางการเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามเกี่ยวกับเรื่องเพศในงานแปล โดยคัดเลือกตัวบทที่ปรากฏภาษาต้องห้ามจากต้นฉบับเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James และบทแปลซึ่งแปลโดยนันทพร ปีเลย์ ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักแปลตามแนวทางที่ได้ศึกษาไว้ จากการศึกษาพบว่า กลวิธีในการเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามเรื่องเพศที่พบในบทแปลเรื่อง *ฟิฟตี้เชดส์ออฟเกรย์* ได้แก่ การละความ การแปลบางส่วน การแทนที่ การแปลเพิ่ม รวมทั้งการลดระดับความแรงหรือการใช้คำรุ่มหู ซึ่งเป็นผลจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวนักแปล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้กระทำการที่มีอำนาจในอุตสาหกรรมการพิมพ์ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกตัวนักแปล อันได้แก่ กฎหมาย สำนักพิมพ์ และบรรณาธิการ อำนาจต่างๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์หลักของสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาหลักของสังคมไทย

- คำสำคัญ:** 1. ภาษาต้องห้าม 2. เพศ 3. นวนิยายแปล
4. อี แอล เจมส์

Abstract

This study, conducted as a descriptive study of translation using cultural studies approach, aims to find out the ideological factors and the power of agents influencing translations under the assumption that translating processes are controlled by the power of agencies and the regulation of morals and norms in translation. The consequence of resolving the problems in translation reflects the ideologies effecting any utterances in the translation and leads to the mechanism of censorship under the strategies of translation, especially in the sex-related issue, which is one of the most sensitive issues in our society. The researcher reviews related and relevant concepts of translation theories, sex-related taboo languages and censorship in both the English and Thai languages. Selected excerpts from the English source text of *Fifty Shades of Grey*, written by E. L. James, and the translated text, translated by Nantaphon Pillay, were then analyzed along with reference to the interview of translator. The result of the study shows that the strategies of censorship of sex-related taboo languages seen in the translation of *Fifty Shades of Grey* are omission, partial translation,

substitution, addition, and down toning or the use of euphemisms. The causes of these censorships are the internal and external translation constraints of translation, especially the power of agents in publishing industry, such as the laws, publishers, and editors which are external translation constraints. The practices of these power could demonstrate the main ideology in Thai society that is influenced by Buddhism which is the principle religious of Thai society.

Keywords: 1. taboo language 2. sex 3. translation novel
4. E. L. James

บทนำ

เรื่องเพศ หรือ sex โดยทั่วไปมีความหมายไม่ลึกซึ้งมากนัก โดยทั่วไป มักเน้นไปในเรื่องความต้องการทางเพศ (sexual desire) หรือความรู้สึกทางเพศ (sexuality) (สุชาติ โสมประยูร, 2535, น. 3) อันนำไปสู่การมองเรื่องเพศไปในทำนองพฤติกรรมที่เป็นอันตราย ไม่สุภาพ สกปรก และผิดปกติ จนกระทั่งเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องช่อนร้อน ควรพูดกันในที่ลับ หรือแม้แต่อวัยวะเพศก็ยังเรียกว่า 'ของลับ' บางสังคมเรื่องเพศได้กลายเป็นสิ่งต้องห้าม นอกจากนั้น กฤตยา อาชวนิจกุล และ กนกวรรณ

ธรรมาจารย์ให้ความหมายของคำว่าเพศวิถี (sexuality) ว่าเป็น "ความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม จิตใจและวิญญาณที่เกี่ยวกับเพศของมนุษย์ที่ส่งผลต่อ ทัศนคติ ความเชื่อ และการให้คุณค่าต่ออัตลักษณ์ของการพัฒนาการทางเพศ ความรักใคร่ ความพิศวาท ความปรารถนา ภาพพจน์ในร่างกายตัวเอง บทบาททางเพศ การแสดงออกแห่งเพศ ของตนเอง รวมถึงสุขภาพอนามัยเจริญพันธุ์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์" (อมรา พงศาพิชญ์, 2548, น. 271)

ในอีกแง่หนึ่ง เรื่องเพศกลับกลายเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน และมีการให้ความหมายแตกต่างกันไปตามเจตนาของผู้สื่อสาร ซึ่งอาจหมายรวมถึงลักษณะทางชีวภาพ เรื่องเพศ อารมณ์ ความรู้สึก รวมทั้งการตระหนักรู้ภายใน หรือพฤติกรรมที่แสดงออก เรื่องเพศจึงเป็นเรื่องของบุคคลทั้งความรู้ ความเชื่อทัศนคติ คุณค่า โดยถูกสร้างขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกและโครงสร้างทางสังคม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น เช่น วัฒนธรรม ศีลธรรม หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (นราภรณ์ หะวานนท์ และคณะ, 2554, น. 292) โดยความเชื่อเรื่องเพศนับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันยังคงถูกจำกัดได้ให้เป็นเรื่องที่ไม่สมควรพูดหรืออาจพูดกันได้เฉพาะภายในครอบครัว รวมทั้งยังทำให้เป็นเรื่องทางการแพทย์และทางวิชาการ ซึ่งยังทำให้การใช้ภาษาทั่วไปที่เกี่ยวกับเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ไม่สุภาพหรือต้องห้ามอาชังได้ง่ายๆ จากคำว่า ผัว เมีย กลับกลายเป็นคำที่ฟังดูไม่สุภาพนัก เมื่อมีการใช้คำว่าสามี ภรรยา ในกลุ่มคนที่มีการศึกษากระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมและวัฒนธรรมดังกล่าวนี้

จึงทำให้เกิดการสร้างระบบบรรทัดฐาน (normative order) ในเรื่องเพศขึ้นใน ความหลากหลายของเรื่องต้องห้าม สื่อลามก หรือสื่อที่ล่อแหลมทางเพศ ล้วนถูก กล่าวหาว่าเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาสังคมมากมาย โดยเฉพาะการสนองความต้องการ ทางเพศที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการรับเอาความคิด ความเชื่อจากสื่อเหล่านั้นมาสร้าง เป็นมายาคติและนำมาปฏิบัติจริง ในขณะเดียวกัน ความพยายามในการควบคุมสื่อ เหล่านี้กลับต้องเผชิญกับประเด็นเสรีภาพในการแสดงสื่อ และประเด็นการให้คำนิยาม ที่แตกต่างกันในมิติเวลาและอาณาบริเวณ (ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์, 2551, น. 1-2) เมื่อวาทกรรมเรื่องเพศถูกจัดให้เป็นสิ่งที่ไม่สมควรพูดถึง ไม่ควรเปิดเผย หรือถูกทำให้ เป็นเรื่องของวิชาการและความรู้ ในขณะที่เรื่องดังกล่าวยังเผยแพร่อยู่มากมายใน พื้นที่ต่างๆ ของสังคมผ่านทางสื่อที่หลากหลาย ทำให้เกิดความกำกวมในการพิจารณา ว่า สื่อที่พูดถึงเรื่องเพศประเภทใดจึงจะมีความเหมาะสมหรือเป็นเรื่องต้องห้าม

ในประเทศไทย ความผิดฐานเผยแพร่สื่อลามกอนาจาร มีการกำหนดโทษไว้ ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 ระบุว่า ผู้ใดทำการเผยแพร่โดยประการใดๆ ซึ่งเอกสาร ภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพ ภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียงหรือแถบบันทึกภาพ หรือสิ่งอื่นใด อันลามก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนั้น ยังมีพระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ พ.ศ. 2550 ระบุว่า "ให้ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติมีอำนาจออกคำสั่ง โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ห้ามสั่ง เข้าหรือนำเข้า

เพื่อเผยแพร่ในราชอาณาจักรซึ่งสิ่งพิมพ์ใดๆ ที่เป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์พระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หรือกระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักรหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน" ชลิตาภรณ์ (เพ็งอ้าง, น. 5) กล่าวว่า ความพยายามควบคุมสื่อเหล่านี้ผ่านทางกฎหมาย มีสมมุติฐานจากความเชื่อที่ว่า สื่อที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง หรือความรุนแรงทางเพศต่อผู้อื่น แม้ว่าจะยังไม่มีหลักฐานที่สนับสนุนอย่างชัดเจน ในอีกด้านหนึ่ง สำหรับกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับเสรีภาพของพลเมืองมองว่าการเสฟสื่อต่างๆ เป็นอาณานิคมของจินตนาการของตน โดยไม่ได้นำไปสู่การกระทำใดๆ ทั้งสิ้น

ภายใต้กฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรม สังคม และกฎหมายดังที่ได้กล่าวข้างต้น ทำให้เกิดความคลุมเครือในการแบ่งประเภทของสื่อที่เกี่ยวกับเรื่องเพศว่า สื่อใดเป็นสื่อลามกาวิจิตร (erotic)² ซึ่งได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ป็นสุนทรียะ ไม่ขัดต่อศีลธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย หรือสื่อประเภทใดจัดเป็นสื่อสังวาส/สื่อลามก (pornography) ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับในทางสังคมและกฎหมาย โดยในทางกฎหมายสื่อลามกอนาจาร หมายถึง สิ่งที่ผู้พบเห็นแล้วมีความรู้สึกน่าอูจาด บัดสี น่าอับอาย

² เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, น. 65) ให้ความหมายของคำว่า อิโรติก (erotic) หรือ อิโรติซึม (eroticism) ว่า หมายถึงการหมกมุ่นในกาม มาจากคำว่า อิโรส (eros) ซึ่งหมายถึงเทพเจ้าแห่งความรัก และ erotic literature หรือ erotic novel จึงหมายถึงวรรณกรรมหรือนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักใคร่ โดยมีจุดมุ่งหมายในเรื่องเพศสัมพันธ์เป็นหลัก

เป็นสื่อที่แสดงออกถึงภาพเปลือยของมนุษย์ ภาพอวัยวะเพศทั้งหญิงและชาย หรือภาพการร่วมเพศ มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดความใคร่ทางกามารมณ์ (ชนะชัย มีผดุง, 2545, น. 5)

“He leans down and kisses me, his fingers' still moving rhythmically inside me, his thumb circling and pressing. His other hand scoops my hair off my head and holds my head in place. His tongue mirrors the actions of his fingers, claiming me. My legs begin to stiffen as I push against his hand. He gentles his hand, so I'm brought back from the brink...I come instantly again and again, falling apart beneath him...then I'm building again...I climax anew, calling out his name.” (E. L. James, 2011, pp. 195-196)

ข้อความข้างต้น เป็นตอนหนึ่งในนวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James นักเขียนสตรีชาวอเมริกัน หนังสือเล่มนี้ได้รับคำวิจารณ์อย่างมากว่าเป็นหนังสือที่มีความล่อแหลมทางเพศ โดยการบรรยายผ่านความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ฉากบางฉากที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมาจนทำให้มีผู้มองว่าอาจเป็นตัวอย่างของพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมหรือรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเยาวชน

ในขณะเดียวกัน ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในโลกปัจจุบัน กลับทำให้สื่อต่างๆ ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองตลาดตามกลไกตลาดเสรี รวมทั้งกระแสดความคิดเรื่องเสรีภาพของปัจเจกและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้การเข้าถึงสินค้าและบริการในตลาดเป็นไปได้ง่ายดายเป็นอย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสขัดแย้งทางความคิดดังกล่าว หนังสือเล่มนี้กลับได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นจำนวนมากจนกลายเป็นหนังสือขายดีติดอันดับ มีการแปลไปเป็นภาษาต่างๆ มากกว่า 50 ภาษา และมียอดจำหน่ายกว่า 100 ล้านเล่มทั่วโลก (เนทัล บริตเจส, 2558) รวมทั้งมีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ เรื่อง *Fifty Shades of Grey* ซึ่งออกฉายเมื่อปี 2558 ที่ผ่านมา

ความย้อนแย้งระหว่างเรื่องเพศซึ่งเป็นเรื่องต้องห้ามในสังคมไทย กับความนิยมของผู้อ่านหรือผู้ชมบางกลุ่ม หรือความพยายามในการสร้างความนิยมของบางสถาบันทำให้นวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* น่าจะเป็นตัวอย่างดีในการศึกษาเพื่อมองหาแนวทางการแปลเรื่องต้องห้ามทางเพศ ต่อไป

ในบทความนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงแนวคิดเรื่องอุดมการณ์และอำนาจในศาสตร์การแปล รวมทั้งแนวคิดเรื่องการเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามที่สามารถแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเซ็นเซอร์ถ้อยคำต้องห้ามเรื่องเพศในงานแปลภายใต้บริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยจะศึกษาและวิเคราะห์ปริศนาที่ปรากฏภาษาต้องห้ามเรื่องเพศและมีการเซ็นเซอร์จากนวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James จากสำนวนแปลของนันทพร ปิเลย์

อุดมการณ์ การแปล และการเซ็นเซอร์

จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอุดมการณ์และอำนาจ พบว่าในศาสตร์การแปล แนวคิดดังกล่าวเริ่มได้รับความสนใจในราวช่วงทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงที่ศาสตร์การแปลหันมาให้ความสนใจกับแนวคิดด้านวัฒนธรรมที่มีผลต่อการแปล โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยนอกเหนือตัวภาษา รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม (Bassnett & Lefevere, 1990) เลอเฟอแวย์ กล่าวว่า การแปลเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้รับสารในวัฒนธรรมและภาษาปลายทางได้รู้จักกับตัวบทต้นฉบับ ราวกับว่าเป็นงานเขียนต้นฉบับที่เขียนด้วยภาษาปลายทาง โดยความรับรู้และเข้าใจของผู้รับสารเกิดจากภาษาที่ราบรื่น อ่านได้ไม่สะดุด (Lefevere, 1992, p. 9) นอกจากนี้ในทุกขั้นตอนของการแปล เมื่อมีความขัดแย้งระหว่างรูปภาษากับอุดมการณ์หรือรูปแบบการประพันธ์ นักแปลมักตัดสินใจใช้อุดมการณ์หรือรูปแบบการประพันธ์ในการแปลด้วย (เพ็งอ้าง, น. 39)

ฮาติมและเมสัน (Hatim & Mason, 1997, p. 144) ให้ความหมายของคำ 'ideology' ว่าเป็นสมมติฐาน ความเชื่อและระบบคุณค่าที่กลุ่มต่างๆ ในสังคมมีร่วมกัน และให้ความหมายของ 'discourse' ว่าเป็นรูปแบบการพูดหรือการเขียนที่ได้รับการรับรองแล้วจากสถาบันต่างๆ ในสังคม เพื่อแสดงออกถึงทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมของสังคมและวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ โดยวาทกรรมจะเป็นพื้นที่ใน

การประกอบสร้างและสื่อถึงอุดมการณ์ ดังนั้นกลุ่มทางสังคมและสถาบันจึงมีบทบาทในปฏิบัติการทางวาทกรรม (discursive practice) และในขณะเดียวกันผู้ใช้ภาษาก็มีบทบาทในการทำให้วาทกรรมนั้นมีผล (discursive presence) ต่อสังคมและสถาบันด้วย ฮาติมและเมสัน (เพ็งอ้าง, น. 147) เห็นว่า ในการแปลเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ที่มีความจำเพาะกับวัฒนธรรมต้นทางนั้น ทำให้นักแปลไม่สามารถตีความได้มากนัก รวมทั้งการแปลที่ตรงตัวก็ไม่อาจสื่อความหมายตามเจตนาของผู้ส่งสาร จนในบางครั้งอาจขัดกับอุดมการณ์ของสังคมวัฒนธรรมปลายทางด้วย และเสนอการแปลโดยวิธีการประนีประนอม (mediation) ทางภาษา ซึ่งเป็นไปในทางเดียวกับนักวิชาการด้านศาสตร์การแปลตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษา ที่มองว่างานแปลจะสะท้อนให้เห็นภาพแทนของงานเขียนต้นฉบับเพียงเท่านั้น อาจไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างสมบูรณ์ แต่จะมีการใช้ภาษาที่เหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

ฮาติมและเมสัน อาศัยแนวคิดทางภาษาศาสตร์ของไมเคิล ฮัลลิเดย์ ในเรื่องของหน้าที่และระบบของภาษาในการวิเคราะห์ภาษาระดับวาทกรรม โดยเชื่อว่าการพิจารณาในระดับบริบทแวดล้อมที่อยู่นอกตัวบทมาสู่บริบทของตัวบท ซึ่งจะทำให้เห็นขอบของตัวบทและทำเนียบภาษา สิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่การค้นหาคำความหมายที่ปรากฏอยู่ในตัวบท ทั้งในระดับเสียง คำ ความ และแบบแผนในตัวบท ส่วนการวิเคราะห์เพื่อมองหาเจตนาของตัวบท สัญญะต่างๆ ที่ปรากฏในตัวบทจะแสดงให้เห็นถึง

แบบแผนของการใช้ภาษา ซึ่งปรากฏในรูปของชนบของตัวบทที่ใช้จริงในสังคม และมองเห็นถึงอุดมการณ์บางอย่างที่แฝงอยู่เมื่อพิจารณาในระดับวาทกรรม

ส่วนแนวคิดเรื่องอำนาจ ซูซาน บาสเน็ตต์ และองเดร เลอเฟอแวร์ (Bassnett & Lefevere, 1990) มองว่าการแปลเป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง และอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ปัจจัยทางวัฒนธรรมจะส่งผลกระทบและสร้างข้อจำกัดในการแปล ทั้งในแง่ตัวบท ชนบ และประวัติศาสตร์ ผ่านการใช้อำนาจของผู้มีอำนาจที่ครอบครองความเป็นเจ้าอุดมการณ์ แนวความคิดนี้ถือว่าวรรณกรรมแปลเป็นส่วนหนึ่งของระบบวรรณกรรมซึ่งมีบทบาทหน้าที่เช่นเดียวกับวรรณกรรมระบบอื่นๆ ดังนั้นวรรณกรรมแปลจึงเป็นงานเขียนชิ้นใหม่ที่ใช้ในการต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ในระบบ รวมทั้งอำนาจความคิดหรืออุดมการณ์ในสังคม นอกจากนั้น เลอเฟอแวร์ ยังกล่าวว่าผู้อุปถัมภ์จะส่งผลต่อการควบคุมอุดมการณ์มากกว่ารูปแบบการประพันธ์ (poetics) ของงานวรรณกรรม และอาจนับได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทต่อรูปแบบการประพันธ์มากกว่ากลุ่มวิชาชีพด้วย ผู้อุปถัมภ์นี้อาจเป็นบุคคลเพียงคนเดียว ราชสำนัก กลุ่มการเมือง กลุ่มศาสนา หรือกลุ่มคน รวมทั้งสำนักพิมพ์ หรือวงการสื่อในรูปแบบต่างๆ ทั้งในแง่การผลิตและการกระจาย ผ่านปฏิบัติต่างๆ ของสถาบัน เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมและการเซ็นเซอร์ การวิพากษ์วิจารณ์ของนิตยสารหรือวารสารต่างๆ (Lefevere, 1992, p. 9)

มิลตันและแบนเดีย (Milton & Bandia, 2009, p. 1) มองปัจจัยที่มีผลต่อการแปลในแง่ผู้กระทำการ (agents) โดยหมายความถึงบุคคลซึ่งมีหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างนักแปลและผู้ใช้งานแปลในปลายทาง โดยผู้กระทำการนี้อาจเป็นผู้ผลิต ผู้ปรับแก้ ซึ่งประกอบด้วย ผู้เขียนคำนิยม บรรณาธิการ ผู้ตรวจทาน และนักแปล นอกจากนั้น ยังรวมถึงผู้จ้างแปลและสำนักพิมพ์ด้วย รวมทั้งผู้กระทำการในมุมมองของชาเกอร์ (อ้างถึงใน เฟิงอ้าง, น. 1) ยังมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า 'ผู้อุปถัมภ์' ของเลอเฟอแวร์ ซึ่งผู้กระทำในงานแปล (agents of translation) นี้ เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการนำแนวคิดทางวรรณกรรมหรือปรัชญาใหม่ๆ เข้ามาสู่ระบบผ่านงานแปล โดยการแสดงอิทธิพลและการใช้อำนาจในทางวัฒนธรรมหรือทางการเมืองมิลตันและแบนเดียใช้แนวความคิดเรื่อง 'gate-keeper' หรือ 'ผู้รักษาประตู' ตามความคิดของปีแอร์ บูร์ดิเยอว่าผู้รักษาประตูมีหน้าที่ทำการคัดกรอง เพื่อมาอธิบายถึงผู้กระทำการว่า ผู้รักษาประตูจะทำหน้าที่เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเองให้มากที่สุด ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การนำแนวคิดบางอย่างจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อต่อต้านแนวคิดหลักของสังคมในขณะนั้น หรือการแปลหนังสือยอดนิยายภาษาต่างประเทศก็เพื่อความอยู่รอดของนักแปล หรือรายได้ของสำนักพิมพ์ (เฟิงอ้าง, น. 5-6) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของปีเตอร์ ฟอว์เซตต์ (Fawcette, 1995, pp. 177-192 อ้างถึงใน Hatim & Munday, 2010, pp. 201-204) ว่าตัวกระทำการต่างๆ จะแสดงอำนาจ (power play) ในรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกัน โดยแม้ว่านักแปลจะมีอำนาจในการแยกกลุ่มผู้อ่านบางกลุ่ม

ออกไปหรืออำนาจในการนำเสนองานแปลให้กับบางกลุ่มเป็นการเฉพาะได้ แต่นักแปลก็ต้องเผชิญกับการแสดงอำนาจจากตัวกระทำกรอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองบรรณาธิการ ฝ่ายตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและการเซ็นเซอร์ ซึ่งโดยเปรียบเทียบแล้ว นักแปลนับว่ามีอำนาจที่น้อยกว่ามาก บรรณาธิการและผู้ตรวจสอบมีอิทธิพลต่องานแปลในขั้นสุดท้ายของการผลิต โดยการตัดแต่งเพื่อความสละสลวย หรือการแต่งเติมเพื่ออรรถรส ซึ่งนักแปลแทบจะไม่มีโอกาสได้ตรวจสอบอีกเลยหลังจากส่งต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม นักแปลที่มีชื่อเสียงอาจสามารถแสดงอำนาจในการต่อรองกับผู้ที่มีส่วนในการผลิต เพื่อหาทางออกที่เหมาะสมได้

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทำให้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และอำนาจของสถาบันหรือผู้กระทำกรต่างๆ ที่ส่งผลต่องานแปลตามแนวคิดของบาสเน็ตต์และเลอเฟอแวร์ รวมทั้งของมิลตันและแบนเดย์ ซึ่งสามารถมองเห็นได้ผ่านทางภาษาที่ใช้ในงานแปล โดยอาศัยเครื่องมือในการวิเคราะห์ในระดับวาทกรรมตามแนวคิดของฮาติมและเมสัน ทั้งในลักษณะแบบบนลงล่าง คือการพิจารณาในระดับบริบทแวดล้อมที่อยู่นอกตัวบทมาสู่บริบทของตัวบท ซึ่งจะให้เห็นขอบของตัวบทและทำเนียบภาษา สิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่การค้นหาคำความหมายที่ปรากฏอยู่ในตัวบท ทั้งในระดับเสียง คำ ความ และแบบแผนในตัวบท ส่วนในการวิเคราะห์เพื่อมองหาเจตนาของตัวบทเป็นกระบวนการที่เกิดในลักษณะแบบล่างขึ้นบน รูปของขอบของตัวบทที่ใช้จริงในสังคมจะแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์

บางอย่างที่แฝงอยู่ ซึ่งอาจแสดงออกเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน หรืออาจเป็นนามธรรม มากจนมองไม่เห็น (Hatim & Mason, 1997, pp. 14-15)

นักวิชาการด้านศาสตร์การแปลตามแนวทางวัฒนธรรมศึกษา มองว่า งานแปลจะสะท้อนให้เห็นภาพแทนของงานเขียนต้นฉบับแค่เพียงเท่านั้น อาจไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างสมบูรณ์ แต่มีการใช้ภาษาที่เหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การแปลเรื่องเพศซึ่งเป็นเรื่องอ่อนไหวและมีความคลุมสูงในแต่ละวัฒนธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักแปลจะต้องมีสามัตถิยะทางภาษา และวัฒนธรรม (linguistico-cultural competence) รวมทั้งมีแนวคิดในเรื่อง สิ่งต้องห้ามกับอุดมการณ์ (taboo and ideological assumptions) ในบทความเรื่อง On the translation of taboos ของซาร่าห์ ดาวูดี (Zarah Davoodi, 2009) เห็นว่าการแปลคำต้องห้ามซึ่งเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะทางวัฒนธรรมสูงเป็นเรื่องยากและยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการแปลคำต้องห้าม คือการเข้าใจถึงวัฒนธรรมของภาษาต้นทางและปลายทางเป็นอย่างดี

เรื่องเพศในสังคมไทย คนส่วนใหญ่มักเข้าใจและให้ความหมายถึงเรื่อง ความต้องการทางเพศ (sexual desire) หรือความรู้สึกทางเพศ (sexuality) (สุชาติ โสสมประยูร, 2535, น. 3) อันนำไปสู่การมองเรื่องเพศไปในทำนองพฤติกรรมที่เป็น อันตราย ไม่สุภาพ สกปรก และผิดปกติ จนกระทั่งเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องซ่อนเร้น ควร พูดยกกันในที่ลับ ทำให้เรื่องเพศกลายเป็นสิ่งต้องห้ามไป โดยความเชื่อเรื่องเพศนับตั้งแต่

อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ยังคงถูกจำกัดให้เป็นเรื่องที่ไม่สมควรพูดหรืออาจพูดกันได้เฉพาะภายในครอบครัว รวมทั้งยังทำให้เป็นเรื่องเป็นเรื่องทางการแพทย์ เรื่องทางวิชาการ ซึ่งยิ่งทำให้การใช้ภาษาทั่วไปที่เกี่ยวกับเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ไม่สุภาพ หรือต้องห้ามไป กระบวนการที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมและวัฒนธรรม จะทำให้เกิดการสร้างระบบบรรทัดฐาน (normative order) ในเรื่องเพศขึ้น โดยนอกจากจะนำหลักศีลธรรมและความถูกผิดเข้ามากำกับแล้ว ยังมีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์อื่นๆ เข้ามาร่วมกับกระบวนการนั้นด้วย

ธีรจิต ศึกษาเรื่องภาษาต้องห้ามในสังคมไทย โดยให้ความหมายของคำ 'ภาษาต้องห้าม' ว่าหมายถึง คำหรือข้อความใดๆ ที่ต้องห้ามหรือไม่สมควรที่จะกล่าวตามที่สังคมได้กำหนด โดยสังคมในที่นี้ได้แก่สังคมชนชั้นกลางและผู้มีการศึกษาที่พูดภาษาไทยกรุงเทพ และสังเกตได้จากความลังเลในการใช้ภาษา ส่วนมากผู้ใช้ภาษาจะแทนคำต้องห้ามนี้ด้วยถ้อยคำที่เห็นว่าเหมาะสม (Leetrakul, 1978, p. 11) นอกจากนั้น ธีรจิตยังพบว่าการเล่นการใช้ภาษาต้องห้ามที่พบบ่อยคือ การใช้คำแทน (substitution) และการเล่นการแสดงออกโดยการละความ (deletion) โดยการใช้คำแทนอาจอยู่ในรูปคำยืมจากภาษาต่างประเทศ การใช้อุปลักษณ์ หรือการใช้คำพวน การใช้คำแทนดังกล่าวอาจเรียกว่าการใช้คำรื่นหู (euphemism) เมื่อสถานที่และเวลาเปลี่ยนแปลงไป ภาษาที่ต้องห้ามก็อาจเปลี่ยนไปด้วย

จากการศึกษาแนวทางการแปลยัยคำต้องห้ามของซารา ดาวูดี (Davoodi, 2009, p. 11) แบ่งวิธีการจัดการคำต้องห้ามโดย การใช้คำต้องห้ามในระดับเดียวกัน (taboo for taboo) การใช้คำรื่นหู (euphemism) หรือการเซ็นเซอร์ (censorship) ซึ่งเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดโดยอาศัยการละความ แต่ในบางครั้งอาจไม่เหมาะสมหากเป็น คำที่สื่อความหมายสำคัญ ซึ่งอาจทำให้ความหมายของข้อความบิดเบือนไป วิธีการ ต่างๆ ดังกล่าวเป็นผลจากบรรทัดฐานทางภาษาซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมและ วัฒนธรรมที่จำเพาะต่อสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งเวลา ซึ่งเป็นผลมาจากการขัดเกลา ทางสังคม (Baker, 1997, p. 164 อ้างถึงใน Vossoughi & Hosseini, 2012, p. 2) นอกจากนี้ ฟรานเซสกา บิลลิอานี ยังเห็นว่า การเซ็นเซอร์เป็นวาทกรรมหนึ่งซึ่งถูก สร้างขึ้นโดยอุดมการณ์บางอย่างในสังคมหนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีอำนาจจากบาง สถาบันมาจำกัดและควบคุม ภายใต้มาตรการทางภาษา วัฒนธรรม สุนทรียะ หรือ ภาวะเศรษฐกิจ เป็นผลให้มีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก รวมทั้งการครอบงำ ความรู้และข้อมูลด้วย (Billiani, 2007, pp. 1-2)

การเซ็นเซอร์สามารถแบ่งออกได้ตามวิธีการที่เป็นทางการ (formal censorship) และไม่เป็นทางการ (informal censorship) โดยวิธีที่เป็นทางการเป็น การกระทำผ่านทางกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็น ลายลักษณ์อักษร ของสถาบัน หน่วยงาน หรือองค์กรซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป อาจกำหนดให้เป็นการบังคับหรือโดยสมัครใจ เช่น การห้าม การตรวจพิจารณา การปิด

สถานประกอบการ การออกกฎหมาย การกำหนดข้อบังคับเพื่อควบคุมตัวเองของสื่อ ส่วนการเซ็นเซอร์ที่ใช้วิธีที่ไม่เป็นทางการ เป็นการกระทำที่ไม่มีกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายรองรับ และในบางครั้งอาจเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายด้วย เช่น การ ช่มชู้คุกคาม การทำร้าย ทำให้สูญหาย การรวมตัวประท้วง หรือการเซ็นเซอร์ตัวเอง (กฤษฎา เกิดดี, 2548, น. 62-64)

ตามความหมายของบิลลิอานี การเซ็นเซอร์ในงานแปลคือ รูปแบบการจัดการ งานเขียนซ้ำของวาทกรรมบางอย่างโดยผู้กระทำการ (agent) หรือโครงสร้างหนึ่ง ที่มีต่อผู้กระทำกรอื่นหรือโครงสร้างอื่น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคัดกรองกระแสข้อมูล จากแหล่งหนึ่งไปสู่อีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งตัวบทในภาษาปลายทางมีแนวโน้มในการเซ็นเซอร์ อยู่ตลอดเวลา ข้อมูลจากตัวบทต้นฉบับจึงเป็นเสียงที่ส่งออกมาภายใต้ตัวบท ภาษาปลายทาง (Sturge, 2004 อ้างถึงใน Billiani, 2007, p. 3) ผู้กระทำการ (agent) จะทำการจัดการในขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตตัวบท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อบดบัง (invisible) อำนาจบางอย่างให้ดูเหมือนเรื่องปกติ ซึ่งในขณะเดียวกัน สิ่งที่เกิดขึ้น กลับยังทำให้วัฒนธรรมต่างถิ่นปรากฏให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (visibility) ใน วัฒนธรรมปลายทาง (เพ็งอ้าง, น. 3)

ภาษาเรื่องเพศใน *Fifty Shades of Grey* และกลวิธีการเปลี่ยนของนันทพร ปิเลภัย

เมื่อพิจารณาถึงตัวบททั้งในส่วนของต้นฉบับและฉบับแปล นวนิยายเรื่อง *Fifty Shades of Grey* ของ E. L. James เป็นหนังสือที่ได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นจำนวนมากทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสความนิยมดังกล่าว หนังสือชุดนี้ถูกวิจารณ์ว่าเป็นหนังสือที่มีความล่อแหลมทางเพศ ซึ่งบรรยายผ่านความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร ฉากบางฉากที่แสดงถึงพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา โดยผู้ประพันธ์ดำเนินเรื่องผ่านตัวละครหลักที่ชื่อว่า แอนัสเตเซีย สตีล นักศึกษาเอกวรรณกรรมในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เธอเป็นหญิงสาวบริสุทธิ์และไร้เดียงสา เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้ได้พบกับคริสเตียน เกรย์ นักธุรกิจหนุ่มผู้ประสบความสำเร็จ จึงทำให้ทั้งสองเกิดความรักต่อกัน แต่ด้วยปมปัญหาในอดีตของคริสเตียนทำให้เขามีรูปแบบของความรักที่ไม่ปกติ และมีพฤติกรรมทางเพศในแบบที่เรียกว่า BDSM⁴ ส่วนความรักของแอนัสเตเซียที่มีต่อคริสเตียนทำให้เธอต้องยอมรับในความเป็นตัวตนของเขา

⁴ BDSM เป็นเพศสัมพันธ์นอกกรอบรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นรูปแบบที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น การพันธนาการ การออกคำสั่ง/รับคำสั่ง และการใช้ความเจ็บปวดระหว่างคู่ที่มีเพศสัมพันธ์กัน โดยคำ BDSM เริ่มใช้กันเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1991 มีความหมายรวมถึงพฤติกรรมทางเพศในแบบ B/D (bondage & discipline) D/s (dominance & submission) และ S/M (sadism & masochism) กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจของฝ่ายหนึ่ง ที่เรียกว่า dominance/top หรือ 'นาย' เหนือต่อ submissive/bottom หรือ 'บ่าว'/'ทาส' ซึ่งเป็นไปด้วยความยินยอมและเต็มใจ อย่างไรก็ตาม อาจต้องมีการทำสัญญาเพื่อแสดงความยินยอม และกำหนดกฎระเบียบในการปฏิบัติระหว่างกัน เพื่อแยกได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวไม่ใช่การทารุณกรรมทางเพศ ในปัจจุบัน BDSM ไม่ได้

คำศัพท์เรื่องเพศที่มีการเซ็นเซอร์ออกจากบทแปลเรื่อง *พิพจน์เซดส์ออฟเกรย์* โดยพิจารณาตามการแบ่งประเภทคำต้องห้ามเรื่องเพศของอัลลันและเบอร์ริดจ์ ซึ่งได้ให้รายละเอียดไว้ในหนังสือเรื่อง *'Forbidden Words: Taboo and Censoring of Language'* (Allan & Burridge, 2006, pp. 144-174) ได้แก่ 1) คำศัพท์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ เช่น การทำออรัลเซ็กซ์ เช่น tongue, suck, gag reflex, oral skill, swallowing semen การถึงจุดสุดยอดทางเพศ เช่น come, climax, wet, orgasm, postcoital การคุมกำเนิด เช่น condom การร่วมเพศ เช่น fuck, intercourse, easing in and out, thrust hard และ 2) คำศัพท์เกี่ยวกับอวัยวะต้องห้าม โดยอาจใช้คำที่มีความหมายตรงเช่น breast, nipple, clitoris, vagina, penis, ball, pubic hair หรือการสื่อความหมายถึงรูปร่าง ลักษณะ ตำแหน่ง หน้าที่ หรือผลลัพธ์ เช่น his considerable length, his erection นอกจากนั้น การใช้ตัวบ่งชี้ (deixis) ด้วยสรรพนามเพื่อแทนความหมายของอวัยวะเพศซึ่งเป็นการใช้ที่พบบ่อยในตัวบทต้นฉบับก็มีการเซ็นเซอร์ออกด้วย เช่น he, me, it รวมทั้งการใช้กริยาวิเศษณ์บอกสถานที่ เช่น there, inside เป็นต้น

ในนวนิยายเรื่อง *พิพจน์เซดส์ออฟเกรย์* ซึ่งแปลโดยนันทพร ปิเลย์ พบว่ามีกลวิธี การเซ็นเซอร์ตัวเองในรูปแบบต่างๆ ตามที่บราวน์ได้เสนอไว้ (เพ็งอ้าง, น. 206) โดยพบ

ความหมายถึงเพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นรูปแบบการใช้ชีวิตของกลุ่มย่อยหรือชุมชนย่อยอีกด้วย

กลวิธีการละความ (omission) ค่อนข้างมาก มีการเซ็นเซอร์ถ้อยคำต้องห้ามเรื่องเพศ
ประเภทต่างๆ ทั้งที่มีความหมายถึงอวัยวะเพศ กิจกรรมทางเพศ รวมทั้งความรู้สึกและ
ความปรารถนาทางเพศเป็นจำนวนมาก ทั้งในระดับคำ วลี ประโยค และระดับบริบท

ระดับคำ

(1) ST : His long fingers reach around to gently massage my
clitoris, circling slowly. (p. 119)

TT : นิ้วเรียวยาวของเขาขยับไปรอบ หมุนวนเป็นวงกลมช้าๆ
อ่อนโยน (น. 140)

(2)	ST :	Masturbation	Vaginal intercourse
		Cunnilingus	Vaginal fisting
		Fellatio	Anal intercourse
		Swallowing semen	Anal fisting (p. 174)

TT : ละทั้งหมด (น. 200)

ระดับวลี

(1) ST : “Very nice,” he whispers appreciatively, and my nipple harden even more. (p. 115)

TT : "สวยเหลือเกิน" เขากะชิบด้วยความชื่นชม (น. 135)

(2) ST : He blows very gently on one as his hand moves to my other breast, and his thumb slowly rolls the end of my nipple, elongating it. (p. 115)

TT : พร้อมกับเป่ายอดทรวงข้างหนึ่งอย่างแผ่วเบา ขณะเลื่อนมือไปยังทรวงอกอีกข้างและใช้นิ้วหัวแม่มือค่อยๆ คลึง (น. 135)

ระดับประโยค

(1) ST : “You fit my hand perfectly, Anastasia,” he murmurs, and dip his index finger into the cup of my bra and gently yanks it down, freeing my breast. But the underwire and fabric of the cup force it upward. (p. 115)

TT : เขาพิมพ์่าพลางสอดนิ้วเข้าไปในอกเสื้อชั้นในฉันแล้วค่อยๆ ดึงออกมาให้หน้าอกฉันเป็นอิสระ แต่โครงเสื้อในกับผ้ากลับดันให้หน้าอกชูขึ้นขึ้น (น. 135)

(2) ST : “You're so deliciously wet. God, I want you.” He thrusts his finger inside me, and I cry out as he does it again and again. He palms my clitoris, and I cry out once more. He pushes inside me harder and harder still. I groan. (p. 116)

TT : "พระเจ้าช่วย ผมต้องการคุณ" เขาเลื่อนนิ้วเข้ามา แล้วฉันก็ส่งเสียงร้องเมื่อเขาทำซ้ำแล้วซ้ำอีก ฉันส่งเสียงคราง (หน้า 136)

ระดับย่อหน้า

(1) ST : “Keep still,” he orders, his voice soft but urgent, and slowly he inserts his thumb inside me, rotate it around, stroking in front wall of my vagina. The effect is mild-blowing– all my energy concentrating on this one small space inside my body. I moan. (p. 120)

TT : ละ^ะทั้งหมด (น. 140)

(2) ST : *It's so big and growing.* His erection is above the waterline, the water is lapping at his hip. I glance up at him and come face-to-face with his wicked grin. He's enjoying my astound expression. I realize that I'm staring. I swallow. *That was inside me me!* It doesn't

seem possible. He want me to touch him. *Hmm...* okay, bring it on. (pp. 135-136)

TT : ละ^๓ทั้งหมด (น. 159)

ในนวนิยายเรื่อง *ฟฟตี้เซดส์ออฟเกรย์* ส่วนที่กล่าวถึงการมีเพศสัมพันธ์ในแบบรุนแรงเพื่อให้เกิดความเจ็บปวด หรือที่เรียกว่าซาติสม์มาโซคิสม์ มีการเซ็นเซอร์โดยด้วยวิธีการละ^๓เนื้อหาออกค่อนข้างมาก โดยกลุ่มคำศัพท์ที่พบได้แก่ กิจกรรมทางเพศที่มีความรุนแรง มีการใช้กำลัง หรือการใช้สื่อหรืออุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการมีเพศสัมพันธ์ เช่น flick, hit, bite, cunnilingus, vaginal fisting, fellatio, anal intercourse, anal fisting, vibrators, dildos, butt plugs, vaginal/anal toys โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละออกในระดับประโยคและระดับย่อหน้าซึ่งมีค่อนข้างมาก

(1)

Masturbation

Vaginal intercourse

Cunnilingus

Vaginal fisting

Fellatio

Anal intercourse

Swallowing semen

Anal fisting

Does the submissive consent to the use of:

Vibrators

Dildos

Butt plugs

Other vaginal/anal toys (p. 174)

TT : ละ[้]ทั้งหมด (น. 200)

(2) ST : “I’ll agree to the fisting, but I’d really like to claim your ass, Anastasia”. (p. 256)

TT : “แต่ผมอยากมีอะไรกับคุณทางด้านหลังจริงๆ นะ แอนัสเตเซีย”
(น. 293)

ในบทแปลยังพบการเซ็นเซอร์แบบแปลเพิ่ม (addition) กลวิธีนี้จะช่วยลดความชัดเจนของความหมาย และระดับความรุนแรงของภาษาต้องห้ามเรื่องเพศลงได้

(1) ST : In my groggy frame of mind, he looks so yummy.
(p. 63)

TT : เพราะกำลังเพลียๆ มึนๆ อยู่ ฉันจึงรู้สึกว่าเขาดูน่ากินเป็นบ้า
เลย (น. 73)

(2) ST : “sleeping with someone.” (p. 76)

TT : “เรื่องนอนร่วมเตียงกับคนอื่น” (น. 90)

กลวิธีการเซ็นเซอร์แบบแปลเพิ่มนี้ อาจอธิบายได้ด้วยแนวคิดเรื่องการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก-การสื่อสารที่อาศัยบริบทน้อย ซึ่งกฤษดา กล่าวว่า การสื่อสารแบบ high-context หรือการสื่อสารที่อาศัยบริบทมาก เป็นการสื่อสารที่เพิ่มเติมข้อมูลหรือประสบการณ์ร่วมตามบริบททางด้านวัฒนธรรม และจะทำให้ผู้ผลิตสารหรือผู้ส่งสารใช้เพื่อให้รอดพ้นจากจากเซ็นเซอร์ในระดับสาธารณะ โดยยังสามารถคงสารที่ต้องการสื่อ นั้นไว้ (กฤษดา เกิดดี, 2554, น. 93-94)

การแทนที่ (substitution) เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเซ็นเซอร์ถ้อยคำต้องห้าม โดยการนำคำที่เข้าใจหรือยอมรับได้ในวัฒนธรรมปลายทางไปแทนที่ และยึดความหมายเพียงบางส่วนของต้นฉบับ อย่างไรก็ตามวิธีนี้อาจทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สอดคล้องกับบริบทอื่นได้

(1) ST : His lips close around my nipple, and when he tugs, I nearly convulse. (p. 115)

TT : ริมฝีปากเขาครอบครองยอดทรวงอกข้างของฉัน และเมื่อเขาดึงฉันก็เกือบสั่นสะท้านไปทั่วร่าง (น. 135)

(2) ST : “Let's see if we can make you come like this,” he whispers, continuing his slow, sensual assault. (p. 115)

TT : “ดูซิว่าเราจะให้คุณถึงจุดแบบนี้ได้หรือเปล่า” เขากะชิบพร้อม
ทั้งดำเนินการโจมตีอย่างแผ่วเบา (น. 135)

วิธีการแปลโดยการแทนที่นี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการแปลตามแนวคิด
ของนักวิชาการด้านการแปลในแนวการตีความ (interpretive approach) ซึ่งมองว่า
การแปลเป็นการสื่อความหมาย เพราะการสื่อความหมายเป็นจุดมุ่งหมายของการ
ใช้ภาษา และเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการสื่อสารระหว่างคนที่พูดต่างภาษาเพื่อให้เกิด
การเชื่อมโยงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

การลดความรุนแรงของคำเดิมลง (down toning) เป็นกลวิธีในการแปล
เพื่อที่จะให้เกิดความสุภาพ ความราบรื่นชวนฟัง โดยเฟรเซอร์ (Fraser, 1911 อ้างถึงใน
Allan & Burrige, 1991, p. 11) เรียกกลวิธีที่ใช้ในการหลีกเลี่ยงการใช้คำต้องห้าม
หรือคำที่ไม่พึงประสงค์ว่า 'euphemism' หรือ 'คำรุ่มนุ' ซึ่งเป็นวิธีสื่อความหมาย
ด้วยการลดระดับความรุนแรงของถ้อยคำ เป็นที่ยอมรับได้ในสังคม รวมทั้งยังสามารถ
ลบหรือปิดบังภาพที่ไร้ศีลธรรมหรือผิดจริยธรรมได้ ได้แก่

1) คำรุ่มนุประเภทคำศัพท์ต่างประเทศ (loan word) เป็นการใช้คำศัพท์จาก
ต่างประเทศ เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาอังกฤษ รวมทั้งการแปลแบบตรงตาม
ความหมาย เพื่อลดความชัดเจนของความหมาย

(1) ST : confident, sexy, eye blazing, and my heart begins to pound. (p. 112)

TT : ท่าที่มั่นใจ เซ็กซี่ และนัยน์ตาเปล่งประกายเจิดจ้า หัวใจฉันเริ่มเต้นระรัว (น. 132)

(2) ST : He rips the foil while I breathing hard, my blood singing in my veins. (p. 120)

TT : เขาฉีกฟอยล์ออกขณะที่ฉันหายใจหนักหน่วง (น. 141)

2) คำร่นหยาบประเภทลดความหมายของคำ (understatement) โดยการใช้คำที่มีความหมายเป็นกลาง คำที่มักใช้โดยนักวิชาการ หรือการกล่าวโดยอ้อม (circumlocution) ผ่านคำอธิบายที่ใช้คำหรือวลีที่มีความหมายกว้าง-แคบ หรือการบอกหมวดหมู่

(1) ST : His shirt is unbuttoned at the top, and I see a sprinkling of hair in the gap. (p. 63)

TT : เสื้อเขาไม่ได้ติดกระดุมเม็ดบน ฉันจึงเห็นไรขนโผล่ขึ้นมาตรงนั้น (น. 73)

(2) ST : I fuck...hard. (p. 96)

TT : แต่ผมมีเซ็กส์ รุนแรงด้วย (น. 114)

จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำรึ้นหูประเภทคำหรือวลีที่มีความหมายกว้าง ค่อนข้างมาก โดยอยู่ในรูปภาษาที่แสดงการบ่งชี้ (deictics/deictic expression) เช่น บุคคล (เขา) สถานที่ (ตรงนั้น) เวลา (วันนั้นของเดือน) และการใช้คำรึ้นหูประเภท บอกหมวดหมู่ เช่น my sex (ความเป็นหญิงของฉัน) genital clamp (เครื่องหนีบ อวัยวะ) หรือ fuck (มีอะไร) เป็นต้น

3) คำรึ้นหูประเภทอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นวิธีการที่พบมากที่สุด ที่นำมาใช้แทนคำต้องห้าม โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับเพศ โดยการนำความหมายตาม รูปภาษาไปใช้ในการเปรียบเทียบความคล้ายกันของสิ่งสองสิ่ง เป็นการนำเอาลักษณะ สำคัญของสิ่งที่ต้องการเทียบมาเปรียบกันทันทีโดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง เพื่อให้เกิด ภาพพจน์ และเป็นการขยายความหมายของคำออกไปจากความหมายเดิม ซึ่งเป็น ธรรมชาติจนไม่รู้สึกว่ามีการเปรียบเทียบขึ้น

(1) ST : “How do you make yourself come? I want to see.”

(p. 114)

TT : “คุณทำให้ตัวเองถึงจุดสุดยอดได้อย่างไร ผมอยากเห็น”
(น. 134)

(2) ST : My breasts swell, and my nipples harden under his steady gaze. (p. 115)

TT : ทรวงอกของฉันทขยายขึ้น และยอดทรวงของฉันทก็แข็งตัวจากการที่อีกฝ่ายจ้องชนิดไม่ลดละ (น. 481)

จะเห็นได้ว่า กลวิธีการเซ็นเซอร์โดยการลดระดับความความรุนแรงของคำเดิมลง เป็นการเลือกใช้ความหมายตามที่มีอยู่ในการใช้จริงและเป็นที่ยอมรับได้ โดยอาศัยการแนะนำความ ได้แก่ การใช้รูปภาษาแสดงการบ่งชี้ (deictic หรือ deictic expression) เช่น ตรงนั้น (my balls) วันนั้นของเดือน (bleeding) การอาศัยมูลบท (presupposition) เช่น เครื่องหนีบอวัยวะ (genital clamp) รวมทั้งการใช้คำรื้อนหุ ประเภทอุปลักษณ์ เช่น สาวบริสุทธิ์ (virgin) ผั่งฝืน (climax) การเลือกใช้ภาษาเหล่านี้จะเป็นไปตามบรรทัดฐานในการใช้ภาษา ซึ่งมีลักษณะที่จำเพาะต่อสังคมและวัฒนธรรมและไม่เสถียร โดยเมื่อมีบรรทัดฐานใหม่จะมาแทนที่บรรทัดฐานเดิมได้ในสถานการณ์ที่เหมาะสม ดังนั้นบรรทัดฐานต่างๆ จะเป็นสิ่งกำหนดกลไกการเซ็นเซอร์ (censorial mechanisms) โดยการพิจารณาของตัวผู้แปลเองว่าเป็นที่ยอมรับ และเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมและวัฒนธรรมหรือไม่ (Helgegren, 2005, p. 2)

บริบททางสังคมและผู้กระทำการที่มีผลต่อการเซ็นเซอร์

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่มีความจำเพาะต่อบุคคลสูง ส่งผลให้เกิดความกำกวมในการตีความในแง่ต่างๆ ตั้งแต่เรื่องความสุนทรีย์ ความปรารถนา กิจกรรมทางเพศ หรือสิ่งต้องห้าม ในขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมสูงมาก เช่นเดียวกัน โดยวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือในการควบคุมความคิด พฤติกรรม และการปฏิบัติของคนในสังคม (Santaemilia, 2005, pp. 117-118) นอกจากนั้น ชีวอน บราวลี (Brownlie, 2007, p. 206) กล่าวว่าในการแปลเรื่องต้องห้ามทางเพศเป็นเรื่องที่ถูกควบคุม หรืออาจเป็นเรื่องต้องห้ามในสังคมวัฒนธรรม มีแนวโน้มที่จะถูกเซ็นเซอร์ในระดับต่างๆ เช่น public censorship หรือ structural censorship และส่งผลให้เกิดการเซ็นเซอร์ตัวเอง (self-censorship) ซึ่งแสดงให้เห็นได้จากกลวิธีการแปลในรูปแบบต่างๆ เช่น การละความ การแทนที่ การแปลบางส่วน การแปลเพิ่ม รวมทั้งการลดระดับความแรงหรือการใช้คำรีนหุ

จากการวิเคราะห์บทแปลเรื่อง *ฟิฟตี้เชดส์ออฟเกรย์* สามารถแสดงถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในตัวบท และอำนาจของผู้กระทำการที่ควบคุมงานแปล โดยพิจารณาถึงปัจจัยภายในตัวผู้แปล ผ่านชนและรูปแบบของการใช้ภาษา การเลือกใช้คำ ในการสื่อความหมายหรือการเซ็นเซอร์ในรูปแบบต่างๆ และการสัมภาษณ์นักแปล รวมทั้งปัจจัยภายนอกตัวบทต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงระบบคุณค่า (value system) และชุดของความเชื่อ (set of beliefs) ที่มีอยู่ในตัวบท

บริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของการประพันธ์ ได้แก่

1) เรื่องเพศสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการบริโภค นั่นคือการผลิตภายใต้ระบบอุตสาหกรรม โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการสร้างกำไรสูงสุด ซึ่งผู้ผลิตมียุทธวิธีที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการสินค้า รวมทั้งการต่อสู้เพื่อให้ได้อำนาจในการครอบครองวัตถุ เงินตรา และอำนาจเชิงสัญลักษณ์ จนกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตซ้ำวัฒนธรรมในวิถีชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ซึ่งสามารถมองเห็นได้ทั้งจากการวิเคราะห์ระดับในตัวบทด้วย และ 2) เพศนอกกรอบในสังคมปัจจุบัน โดยนวนิยายเรื่องนี้ได้สื่อให้เห็นว่า เมื่อสังคมเคลื่อนเข้าสู่วัฒนธรรมบริโภค ความหมายของสิ่งต่างๆ ที่คนอาจเคยเห็นร่วมกันหรือมีเหมือนกัน ได้เคลื่อนไปสู่สถานะที่มีความหลากหลายที่เรียกว่าพหุนิยม (pluralism) อันเนื่องมาจากชีวิตสังคมที่ถูกควบคุมน้อยลง สินค้าที่ถูกผลิตขึ้นอย่างล้นเหลือ ทำให้คนมองว่าตนเองมีทางเลือกในชีวิตที่หลายหลายมากขึ้น ประเด็นข้อถกเถียงต่างๆ ในเรื่องความหลากหลายได้เคลื่อนตัวไปสู่จุดต่างๆ ในสังคม ไม่เว้นแม้แต่เรื่องของความหลากหลายทางเพศ

ส่วนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปลายทางที่ส่งผลต่อผู้แปลและงานแปล ได้แก่การรอบการมองเรื่องเพศในสังคมไทย ซึ่งนับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันยังคงถูกจำกัดให้เป็นเรื่องที่ไม่สมควรพูด หรืออาจพูดกันได้เฉพาะภายในครอบครัว รวมทั้งยังทำให้เป็นเรื่องเป็นเรื่องทางวิชาการ เรื่องทางการแพทย์ ซึ่งยิ่งทำให้การใช้ภาษาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศกลายเป็นเรื่องที่ไม่สุภาพหรือต้องห้ามกระบวนกรที่เกิดขึ้น

ภายใต้สังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว ทำให้เกิดระบบบรรทัดฐาน (normative order) ในเรื่องเพศขึ้น โดยนอกจากจะนำหลักศีลธรรมและความถูกต้องเข้ามากำกับแล้ว ยังมีการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์อื่นๆ เข้ามากำกับกระบวนการนั้นด้วย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ นันทพร ปิเลย์ ผู้แปลนวนิยายเรื่อง *ฟฟต์ไซด์สโอฟเกรย์* ได้แสดงมุมมองไปในแนวทางเดียวกัน รวมทั้งผู้ใหญ่หรือผู้ซึ่งมีบทบาทในสังคมยังก้าวไม่ทันสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ส่งผลให้ขาดแนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง และมักลงเอยด้วยการลงโทษเด็กและเยาวชนผู้ตกเป็นเหยื่อเหล่านั้น

นันทพรกล่าวว่า แนวทางการแปลของตนยึดแนวทางการแปลแบบครบความ ยึดสมมูลภาพกับภาษาต้นทางเป็นสำคัญ และเชื่อว่าการประพันธ์งานวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ย่อมมีจุดมุ่งหมายในการเขียนเสมอ เพราะฉะนั้นการแปลจึงต้องยึดตามจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ไว้เสมอ อย่างไรก็ตาม ในการรักษาระดับความแรงของ ความหมายของคำที่ผู้แต่งต้องการสื่อ ซึ่งมักเป็นคำที่สื่อถึงอวัยวะเพศโดยตรงไปตรงมา คำประเภหานี้ตัวผู้แปลจะแปลโดยการลดระดับความรุนแรงลงเพียงเท่านั้น จะไม่ละความหรือเซ็นเซอร์ออกไป ส่วนในระดับวลีหรือประโยค ผู้แปลกล่าวว่าตนแทบจะไม่มีการตัดออกเลยในการแปลครั้งนี้ และมองว่ามีสาเหตุจากการบรรณาธิการมากกว่า

กลวิธีการแปลและการเซ็นเซอร์

ในงานแปลเรื่อง *พิพดีส์ดิสออฟเกรย์* แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการประพันธ์ (poetics) ที่ดำรงอยู่ในระบบวรรณกรรมที่เป็นไปตามบรรทัดฐานการใช้ภาษาในสังคมไทย อันเป็นผลจากการผลักดันของสถาบันต่างๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และผู้อุปถัมภ์ (patronage) ให้เป็นไปตามอุดมการณ์ที่ดำรงอยู่ในสังคม รวมทั้งยังเป็นผลจากองค์ประกอบทางโครงสร้างของวรรณกรรม อันได้แก่ ประเภทของตัวบท แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และสถานการณ์ ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาเพื่อบรรยายถึงอวัยวะเพศและกิจกรรมทางเพศตามขนบการบรรยายฉากอัศจรรย์ในวรรณกรรมไทย แต่เสียงสะท้อนที่เกิดขึ้นจากด้านผู้รับสารกลับมองว่าการใช้ภาษาในงานแปลมีความไม่ชัดเจน มีการลดทอนความหมายจากต้นฉบับมากเกินไป รวมทั้งการแปลไม่ครบความตามต้นฉบับ

ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุหนึ่งของกระแสตอบรับดังกล่าว เกิดจากความเปลี่ยนแปลงในระบบวรรณกรรม โดยในยุคที่การสื่อสารในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้การเข้าถึงสินค้าและบริการเป็นไปได้ง่ายดาย วรรณกรรมประเภทแฟนฟิคที่เผยแพร่ผ่านช่องทางดังกล่าวจึงได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น นิยายประเภทนี้เป็นงานเขียนที่นำตัวละครที่นักเขียนชื่นชอบมาเขียนเป็นเรื่องใหม่ รวมทั้งผู้อ่านงานเขียนประเภทนี้ก็มักจะมี ความชื่นชอบในแนวเดียวกัน และคาดหวังถึงเนื้อหาที่แสดงถึงความรักที่ชัดเจน รุนแรง หรือแปลกใหม่ นอกจากนั้น

การใช้ภาษาบนเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ยังมีลักษณะที่ค่อนข้างเป็นส่วนตัว ตรงไปตรงมา รวมทั้งการควบคุมและตรวจสอบการใช้ภาษายังไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น เมื่อชนบททางภาษาในระบบวรรณกรรมปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองวิธีการเสพวรรณกรรม และรูปแบบสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จึงทำให้นวนิยายเรื่องดังกล่าวอาจไม่ได้รับกระแสตอบรับที่น่าพอใจด้วย

ปัจจัยด้านอำนาจที่ส่งผลต่อการเซ็นเซอร์ในงานแปล

จากการศึกษาวิเคราะห์หากกลวิธีการเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามประเภทต่างๆ ที่พบในงานแปล ร่วมกับบทสัมภาษณ์นันทพร ปิเลีย ผู้แปลเรื่อง *พิฟตี้เชดส์ออฟเกรย์* พบว่าหากวิเคราะห์ตามแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์การแปลขององเดร เลอเฟอแวร์ (1992) รูปแบบของการประพันธ์ (poetics) ที่เกิดขึ้น เป็นผลมาจากอุดมการณ์ทั้งของตัวนักแปลเอง และการครอบครองทางอุดมการณ์ที่มีอยู่ในสังคมซึ่งอำนาจในระดับต่างๆ คอยควบคุมอยู่ ซึ่งเลอเฟอแวร์เสนอว่า กลุ่มวิชาชีพ (professional) อันได้แก่นักวิชาการ นักวิจารณ์ จะส่งผลต่อรูปแบบการประพันธ์ที่ได้รับการยอมรับในระบบวรรณกรรม และกลุ่มผู้อุปถัมภ์ (patronage) จะส่งผลต่ออุดมการณ์ของนักแปลภายใต้ปัจจัยจำกัดที่เกิดจากการควบคุมของสถาบันต่างๆ ในสังคม เช่น จากรัฐ สถาบันสื่อ หรือสำนักพิมพ์ เป็นต้น (Lefevere, 1992, pp. 11-16) เราสามารถแบ่งอำนาจที่เกี่ยวข้อง

กับการปลววรรณกรรมเรื่องนี้เป็นสองประเภทได้แก่ อำนาจจากปัจจัยภายนอกซึ่งดำเนินการโดยรัฐ และโดยสถาบันที่เกี่ยวข้อง

1. อำนาจจากปัจจัยภายนอกซึ่งดำเนินการโดยรัฐ

นันทพรกล่าวถึงมุมมองที่มีต่อการเซ็นเซอร์ในงานแปลว่า ตนพอทราบกลไกการเซ็นเซอร์โดยรัฐอยู่บ้าง โดยกฎหมายที่สำคัญในการควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่พระราชบัญญัติสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งกำหนดว่าจะต้องไม่มีเนื้อหาที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจว่าเนื้อหาประเภทใดหรือการใช้ภาษาในระดับใดจึงว่าถึงว่ามีผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชนนับเป็นสิ่งที่ยากสำหรับผู้ปฏิบัติ เพราะไม่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งไม่มีการให้คำนิยามของคำว่าศีลธรรมอันดีของประชาชนว่าคืออะไร ตัวอย่างเหตุการณ์หนึ่งในประสบการณ์การทำงานหนังสือ คือเหตุการณ์การปราบปรามหนังสือประเภทปลุกใจเสียป่าเมื่อราว 10 ก่อน มีสาเหตุมาจากการที่มีคนไม่เห็นด้วยกับนโยบายแนวโรมานซ์ของสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง แล้วนำไปแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองจนทำให้วงการหนังสือหลายๆ ประเภทได้รับผลกระทบจากการปราบปรามด้วย

2. อำนาจจากปัจจัยภายนอกซึ่งดำเนินการโดยสถาบันที่เกี่ยวข้อง

ส่วนการเซ็นเซอร์ที่มีสาเหตุจากปัจจัยภายนอกที่ดำเนินการโดยสถาบัน นันทพรเห็นว่ามีส่วนสำคัญมากที่สุดที่ทำให้เกิดการเซ็นเซอร์ในงานแปล ทั้งในแง่

สำนักพิมพ์ และบรรณาธิการงานแปล โดยในระดับสำนักพิมพ์ จะส่งผลให้เกิด การเซ็นเซอร์ผ่านนโยบายและแนวทางการดำเนินงานของสำนักพิมพ์ ซึ่งนวนิยาย แปลเรื่อง *ฟิฟตี้เชดส์ออฟเกรย์* เป็นหนังสือเล่มแรกที่ได้รับการตีพิมพ์ของสำนักพิมพ์ โรส สำนักพิมพ์ดังกล่าวก่อตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2556 และหนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์จาก สำนักพิมพ์นี้มักเป็นวรรณกรรมแปลแนวอีโรติกโรมานซ์เกือบทั้งหมด สำนักพิมพ์โรส เป็นสำนักพิมพ์หนึ่งในเครือข่ายทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ซึ่งแยกตัวออกมา โดยผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการแยกสำนักพิมพ์เป็นวิธีการหนึ่งในการปกป้อง ชื่อเสียงของสำนักพิมพ์ เนื่องจากเกรงว่านวนิยายเรื่องดังกล่าวอาจเข้าข่ายหนังสือ ต้องห้าม และอาจทำให้เกิดความเสียหายหากถูกห้ามวางจำหน่าย

นันทพรเห็นว่า บรรณาธิการงานแปลน่าจะมีส่วนสำคัญที่สุดในการเซ็นเซอร์ใน งานแปลชิ้นนี้ ซึ่งมีผลต่อทั้งกระบวนการจ้างแปล การแปล และขั้นตอนหลังการแปล โดย ในกระบวนการจ้างแปล นักแปลจะต้องผ่านการทดสอบจากทางสำนักพิมพ์โดยมี บรรณาธิการเป็นผู้คัดกรองสำนวนที่มีความเหมาะสมของนักแปล หลังจากได้รับเลือกให้ เป็นผู้แปลหนังสือเล่มนี้แล้ว บรรณาธิการได้กำหนดแนวทางการแปลรวมทั้งการไม่แปล ในเบื้องต้นก่อนเริ่มลงมือแปล และเมื่อส่งต้นฉบับแปลไปยังบรรณาธิการแล้ว ก็เป็นสิทธิ ของบรรณาธิการในการปรับแก้ หรือตัดทอนในส่วนที่เห็นว่าไม่เหมาะสม

แม้ว่าในปัจจุบันอำนาจของผู้อุปถัมภ์มักจะส่งผลต่อนักแปลเพียงแค่บางส่วน (differentiated patronage) โดยอาจเป็นอำนาจด้านอุดมการณ์ (ideological

component) หรืออุดมการณ์ทางการเงิน (economical component) ซึ่งแตกต่างจากในอดีตซึ่งรัฐมักเป็นผู้อุปถัมภ์ที่ควบคุมอำนาจโดยเบ็ดเสร็จ แต่จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่า เครือข่ายของอุตสาหกรรมการพิมพ์ในปัจจุบัน นับว่าเป็นผู้อุปถัมภ์ (patronage) ที่มีอิทธิพลต่องานแปลและนักแปลเป็นอย่างสูง ทั้งในแง่ของอำนาจด้านอุดมการณ์ ผ่านนโยบายของสำนักพิมพ์ แนวทางการทำงานของบรรณาธิการ รวมทั้งอำนาจด้านการเงิน โดยอาจเป็นเรื่องของรายได้ หรือสถานะของนักแปลอีกด้วย เนื่องจากภายใต้วัฒนธรรมทุนนิยมบริโภคนิยม ผู้ผลิตหรือตัวกระทำการ (agency) ในอุตสาหกรรมการพิมพ์ต่างพยายามในการสร้างกำไรของผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การสร้างคุณค่า ความชอบธรรม และความเชื่อมั่น เพื่อให้สามารถตอบสนองการบริโภคในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นของผู้บริโภค ความพยายามดังกล่าวจึงก่อให้เกิดอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ (undifferentiated patronage) ต่อนักแปล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์หลักของสังคมปัจจุบันที่คอยควบคุมตัวกระทำการต่างๆ ในอุตสาหกรรมการพิมพ์ในอีกระดับหนึ่ง

อุดมการณ์ที่สะท้อนผ่านการเซ็นเซอร์ในวรรณกรรมแปล

ภายใต้สังคมปัจจุบันซึ่งขับเคลื่อนโดยแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากโลกตะวันตก รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงส่วนต่างๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็วและ

ง่ายตาย ก่อให้เกิดการผลิต การกระจาย และการบริโภคสินค้าอย่างกว้างขวางอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน โดยในขณะที่สินค้าและบริการที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างล้นหลามผ่านอุตสาหกรรมในรูปแบบต่างๆ การเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีในการกระจายสินค้าด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคในทุกระดับชั้นเกิดความต้องการสินค้า ส่วนผู้บริโภคเองก็รู้สึกว่ามีอำนาจในการตัดสินใจเลือกบริโภคสินค้าและบริการได้ตามต้องการ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวข้างต้น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ในระบบการผลิตและการบริโภค โดยผู้ผลิตพยายามหากลยุทธ์ต่างๆ ในการตอบสนองความต้องการอันหลากหลาย โดยมุ่งเน้นในเรื่องผลกำไรเป็นหลัก เช่น การนำวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมในระดับโลกตามกระแสมาตีพิมพ์ การอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในระดับสูงเพื่อให้เกิดผลผลิตซ้ำเป็นจำนวนมากๆ และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่ให้เพียงพอ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้บริโภคที่มีความหลากหลายได้พยายามสร้างแบบแผนการบริโภคของตนเองหรือกลุ่มของตนจนกลายเป็นวัฒนธรรมย่อยๆ ขึ้นในสังคม และเพื่อให้วัฒนธรรมย่อยสามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้วัฒนธรรมหลักของสังคมได้ จึงก่อให้เกิดกระบวนการต่อสู้เชิงอำนาจระหว่างวัฒนธรรมย่อยและวัฒนธรรมหลักอยู่ตลอดเวลา ซึ่งวัฒนธรรมหลักของสังคมมักถูกควบคุมด้วยอุดมการณ์ของรัฐผ่านอำนาจในระดับต่างๆ

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงกลวิธีในการเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามเรื่องเพศ ในนวนิยายเรื่อง *พิพัตต์เซดส์ออฟเกรย์* ร่วมกับบทสัมภาษณ์นักแปล ได้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่ส่งผลต่อการเซ็นเซอร์ในงานแปล ซึ่งแสดงออกผ่านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) คือ วิธีที่ตัวบทถูกผลิตขึ้น การเผยแพร่ออกไป และการตีความจากผู้รับสาร รวมทั้งวิถีปฏิบัติทางสังคม (socio-cultural practice) อันได้แก่สถานการณ์สถาบัน และสังคมซึ่งแวดล้อมวาทกรรมนั้นๆ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของผู้กระทำการในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดวาทกรรมตามอุดมการณ์ที่ผู้มีอำนาจเหล่านั้นต้องการ (Fairclough, 1995a, p. 17 อ้างถึงใน ฉัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 14) อุดมการณ์ที่ครอบงำความคิดความเชื่อเรื่องเพศในสังคมไทย ได้รับอิทธิพลจากคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนทั่วไป หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญทางวัฒนธรรม เป็นหลักสำคัญเป็นศีลธรรมจรรยาของสังคมไทยมาตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการประพฤติตนให้อยู่ในศีลห้าตามหลักไตรสิกขา ซึ่งในส่วนของความเชื่อเรื่องเพศ พุทธศาสนิกพึงประพฤติในทางกามสังวรณ์ งดเว้นในสิ่งเสริมหรือกระตุ้นทางกามารมณ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดตัณหาและส่งผลให้เกิดทุกข์และฉุฉุนรำพันทุกข์จากการบรรลุนิยาม (อุษณีย์ ธโนสวรีย์, 2555, น. 65-66) ความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้สื่อประเภทต่างๆ ทั้งถ้อยคำ ภาพ หรือวัตถุ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นสิ่งที่หมิ่นเหม่ ผิดศีลธรรม ชาวพุทธ

ในสังคมไทยซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไม่สามารถรับได้ หรือบางครั้งอาจถึงขั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นการหมิ่นศาสนาได้

กรณีของหนังสือเรื่อง *ฟิฟตี้เซดส์ออฟเกรย์* เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนอุดมการณ์เรื่องเพศที่ครอบงำอยู่ในสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากบทวิจารณ์ในสื่ออิเล็กทรอนิกส์หนึ่งว่า

“ก็อย่างที่ทราบกันดีครับ ว่าเมืองไทยนั้นเป็นเมืองพุทธ การที่นิยายชุด*ฟิฟตี้เซดส์ออฟเกรย์*จะมาวางจำหน่ายแบบอีกทีก็ครึกโครมในบ้านเรานั้นไม่มีทางเป็นไปได้เลย มีเงื่อนไขเกิดขึ้นมากมายครั้งก่อนที่*ฟิฟตี้เซดส์ออฟเกรย์*จะคลอตามแบบยกชุดให้เราได้เห็นบนแผงหนังสือในวันนี้ ฉบับแปลไทยจึงเห็นควรว่าต้องมีการปรับเนื้อหาและตัดทอนเพื่อให้เข้ากับสังคมไทย เพราะถ้าให้เหมือนต้นฉบับหนังสือคงโดนแบนแน่ๆ ซึ่งในบทบรรณาธิการของหนังสือก็อธิบายตรงนี้ไว้ อย่างนั้นแล้วมันจะเป็น*ฟิฟตี้เซดส์ออฟเกรย์*ไปได้อย่างไร” (ดาเนียลเวิร์ม, 2556)

ในบทบรรณาธิการหนังสือเรื่อง*ฟิฟตี้เซดส์ออฟเกรย์*ได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อการแปลและการเซ็นเซอร์ไว้เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากเนื้อความในหลายๆ ส่วน ได้แก่

"เทคโนโลยีนำมาซึ่งการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด ก็คือการเรียนรู้ในความต่าง ในรสนิยม ในกิเลส ในความชอบไม่ชอบเป็นการเรียนรู้เพื่อความเข้าใจไม่ใช่เพื่อเอามาขยายความว่าอะไรดี อะไรด้อย อะไรผิด ด้วยสายตาอันเป็นปัจเจก

"เรียนรู้ด้วยสิ่งที่เรียนกว่า โยนิโสมนสิการ คือการคิดจากเหตุไปหาผล คิดจากผลไปหาเหตุ มองเห็นถึงความสัมพันธ์ต่อเนื่อง จนถึงการมองแบบองค์รวม พิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนเป็นอาทิ มองได้อย่างนี้จะไม่เกิดวิวาทะ สิ่งนั้นๆ เป็นตัวอย่างที่ยั่วไปสู่การเลียนแบบ หรือเป็นบทเรียนที่ไม่ควรเอาเยี่ยงอย่างทั้งที่เป็นสิ่งเดียวกัน

"เช่นนี้รายละเอียดบางอย่างอาจขาดหายไปจากต้นฉบับ ก็เกิดจากความตั้งใจที่ต้องการตัดเพราะเห็นว่าไม่เหมาะสม แต่ถึงกระนั้นก็เชื่อว่าจะไม่กระทบต่อโครงเรื่อง เพราะใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ยังอยู่ครบ แต่ถูกระวังไม่ให้เกินงามต่อการนำเสนอในสังคมไทย" (บทบรรณาธิการฟิฟตี้เชดส์ออฟเกรย์, 2556)

บทสรุป

การเซ็นเซอร์ภาษาต้องห้ามเรื่องเพศในงานแปลเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในต่างๆ ของผู้แปล โดยแบ่งออกเป็นปัจจัยด้านปริชานและปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยภายนอกทั้งระดับบริบทและนอกเหนือบริบท ซึ่งแสดงให้เห็นหรือไม่ให้เห็นผ่านภาษาในบทแปล จะเห็นได้ว่าในวรรณกรรมแปลเรื่อง*พิพัตต์เซดส์ออฟเกรย์*มีการเซ็นเซอร์ถ้อยคำต้องห้ามเรื่องเพศประเภทต่างๆ ทั้งที่มีความหมายถึงอวัยวะเพศ กิจกรรมทางเพศ รวมทั้งความรู้สึกและความปรารถนาทางเพศเป็นจำนวนมาก ทั้งในระดับคำ วลี ประโยค และระดับเหนือประโยค การเซ็นเซอร์ตัวเองในบทแปลดังกล่าวเป็นปฏิบัติการทางวาทกรรมที่แฝงด้วยอุดมการณ์ของผู้มีอำนาจซึ่งแสดงออกในรูปวิถีปฏิบัติในสังคมวัฒนธรรม โดยอุดมการณ์ที่ครอบงำความคิดเรื่องเพศในสังคมไทยนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากหลักปฏิบัติตนของศาสนาพุทธ ซึ่งเป็นศาสนาของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทย โดยเฉพาะเรื่องการห้ามประพฤติดิฉันในกาม

Bibliography

- กฤษฎา เกิดดี. (2548). *การเซ็นเซอร์ภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ.
- ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์. (2551). *ประวัติศาสตร์ของเพศวิถี : ประวัติศาสตร์เรื่องเพศ/เรื่องเพศในประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (วปส) มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่งานวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดานีนเวิร์ม. (2556). *Fifty Shades of Grey : อี แอล เจมส์ (E. L. James) – เมื่อฉบับแปลไทย ...ไม่ได้หือหาวอย่างทีหลายคนรอคอย*. [ออนไลน์]. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2558, จาก <https://danineworm.wordpress.com/2013/05/12/fifty-shades-of-grey/>
- เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. (2541). *นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

ธนะชัย มีผดุง. (2539). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการผลิตและเผยแพร่วัตถุหรือสิ่งของลามก. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เมทัล บริดเจส. (2558). Fifty Shades of Grey ฟิฟตี้ เชดส์ ออฟ เกรย์ [เรื่องย่อ/ตัวละคร/ตัวอย่างหนัง]. [ออนไลน์]. สืบค้น 12 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.metalbridges.com/fifty-shades-of-grey>

นภาพร หะวานนท์ และคณะ. (2554). การสร้างความฉลาดรู้เรื่องเพศในสังคมไทย. ใน *การสร้างความฉลาดรู้เรื่องเพศในวัฒนธรรมบริโภค*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง(สคส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สุชาติ โสมประยูรและคณะ. (2535). *หนังสือเรียนพลานามัย พ503 พ504 สุขศึกษา : ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.

อุษณีย์ ธโนศวรรย์. (2554). สังคมไทยกับความรู้เรื่องเพศ. ใน *การสร้างความฉลาดรู้เรื่องเพศในวัฒนธรรมบริโภค*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง(สคส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

อมรา พงศาพิชญ์. (2548). *เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Allan, K. & Burridge, K. (1991). *Euphemism & Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon*. New York: Oxford University Press
- (2006). *Forbidden Words: Taboo and Censoring of Language*. Cambridge University Press.
- Bandia, P., & Milton, J. (Eds). (2009). Introduction: Agents of translation and translation studies. In *Agents of Translation* (pp. 1-18). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin.
- Basnett, S. & Lefevere, A. (1990). *Translation, History, and Culture*. London; New York: Pinter Publishers.
- Bassnett, S. (1991). *From comparative literature to translation studies*. In *Comparative literature: A critical introduction* (pp. 138-161). London & New York: Routledge.
- BDSM. (n.d.). Retrieved 2015, 1 December, from <https://en.wikipedia.org/wiki/BDSM>
- Billiani, F. (2007). *Modes of Censorship and Translation: National Contexts and Diverse Media*. London: Routledge.
- Brownlie, S. (2007). Situating Discourse on Translation and Conflict. In *Social Semiotics*, 2(17), 135-150.

- Davoodi, Z. (2009). *On the Translation of Taboos*. Retrieved from <https://www.translationdirectory.com/articles/article2052.php>
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London & New York: Longman Group limited.
- Hatim, B., & Mason, I. (1997). *The translator as communicator*. London & New York: Routledge.
- Hatim, B., & Munday, J. (2010). *Translation: An advance resource book*. London & New York: Routledge.
- Helgrogen, Sofia. (2005). Tracing Translation Universals and Translator Development by Word Aligning a Harry Potter Corpus. (Dissertation). Linköping universitet. Retrieved from <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:20644/FULLTEXT01.pdf>
- James, E. L. (2012). *Fifty shades of Grey*. New York: Vintage Books.
- Lefevere, A. (1992). *Translation, rewriting and the manipulation of literary frame*. London & New York: Routledge.
- (1992). Translating literature: Practice and theory in a comparative. *Literature Context*. New York: MLA.

- Leetrakul, D. (1978). Linguistic Taboo in Thai. Unpublished Master's thesis. Bangkok: Mahidol University.
- Santaemilia, J. (2005). *Gender, Sex, and Translation: the Manipulation of Identities*. Machester: St. Jerome Publishing.
- Vossoughi, H. & Hosseini, Z.E. (2012). Norms of Translating Taboo Words and Concepts from English into Persian after the Islamic Revolution in Iran. In *Journal of Language and Translation*. 3(2.5). 1-6.